

Nevenka Bezić-Božanić

Split

PRILOG POZNAVANJU OSOBNIH IMENA TROGIRSKOG
STANOVNIŠTVA
U 16. i 17. STOLJEĆU

UDK 800.87:801.313

Rad primljen za tisak

Osobno ime staro je koliko i ljudski rod, nastalo je s ljudskim bićem i ono je njegovo neodjeljivo znamenje od rođenja do smrti. Nalazimo ga zapisano na najrazličitijim mjestima od vremena stvaranja prvih pismenih znakova, preko kamenih spomenika do zapisa na papirosu, pergameni, papiru, a veliki grčki pjesnik je zapisao: »Zaista niti jedan nije bez imena čovjek, bio on loš ili čestit...«.¹

Slavenski živalj naseljavajući istočnu jadransku obalu donosi sobom i svoj oblik osobnih imena, koja će se u raznim inačicama sačuvati i do naših dana. Službeni latinski i potom talijanski jezik nastojat će ta slavenska imena prevesti i pisati svojim pravopisom, a ovisno o zapisivaču sačuvat će se ponekad i izvorni oblik imena. Između sačuvanih brojnih matičnih knjiga vjenčanih, rođenih i umrlih posebno se ističu one trogirske, gdje su se sve do kraja 17. stoljeća zadržala i zapisivala osobna imena onako kako ih je narod izgovarao, ali talijanskim pravopisom. U prvom redu za to su zaslužni svećenici koji su bili obavezni voditi matične knjige. Oni su mahom bili rođeni u tim krajevima, pa su stoga govorili hrvatskim jezikom i poštivali želje svojih mještana.²

Iako je Trogir 1420. godine doživio sudbinu čitave Dalmacije dospjevši pod vlast Mletačke Republike, Trogirani se nisu odnarodili i dalje su unatoč službenoj upotrebi talijanskog jezika govorili hrvatski, o čemu najbolje svjedoči izvještaj iz 1553. godine Gian Battista Giustinianija, mletačkog sindika za Dalmaciju i Albani-

ju, u kojem piše o Trogiranima: »Stanovnici ovog grada žive po hrvatskim običajima. Istina, neki od njih, ali rijetki nose odijelo po talijanskoj modi. Svi doduše znaju talijanski jezik, ali u svojim kućama govore hrvatski iz obzira prema ženama, jer malo njih razumiju talijanski, a ako po koja i razumije, neće da njim govori, već samo materinskim.«³

Trogirski svećenici u matičnim knjigama rođenih od 1569. godine⁴ zapisuju osobna imena onako kako ih narod izgovara, ali talijanskim pravopisom, što inače nije uobičajeno u matičnom knjigama drugih dalmatinskih gradova. U tim knjigama sva su takva imena prevedena na talijanski ili latinski jezik ovisno o zapisivaču, što u Trogiru nije. Zacijelo je to zato što su oni koji su vodili knjige bili mahom domaći ljudi. Ti oblici osobnih imena zapisivat će se u Trogiru sve do kraja 17. stoljeća, a potom će kao i u čitavoj Dalmaciji početi pokušaj asimilacije,⁵ pa će sva imena biti prevedena na talijanski, a i mnoga hrvatska prezimena izgubiti svoj završetak na -ić te dobiti na kraju nove dočetke na -eo, -i, -a, i slično.

Tako se primjerice ime ANA javlja u obliku Anica (Aniza), i kao pridjev Anicin, Anka (Ancha i Hanca), Anja (Agnia i Hagnia), zatim se spominje ANTICA (Antiza), te ARLICA (ARLIZA).

Ime BARTUL javlja se kao Bare, Bartić (Bartich) i Bartul, a kao žensko ime Barica (Barizza), te kao pridjev Bartulov. Slijede zatim česta imena BOGDAN, BOŽAN (Boxan, Bosan), BOŽE, BOŽO i BOŠKO (Boxe, BOXO, Boso i Bosco), žensko ime BULICA (Bulizza), BUDIMIR i BUNAVA.

Vrlo često je ime CVITAN (CUITAN, ZUITAN), ženski oblik CVITA (CUITA), te pridjev CVITANOV I CVITANOVA.

Zatim se spominje nešto rjeđe ime DANICA (Danizza), ime DOMINIK javlja se kao Dominko (Dominco) i u ženskom obliku Domica (Domiza), vrlo često je žensko ime DOBRA i DOBRICA (Dobrizza), koje se kasnije spominje kao Bona. Ime DRAGA također je često žensko ime a javlja se kao Draga, Dragna, Dragana, Dražana, Dražica, Dražuna,⁶ Drazuša (Draxana, Draxizza, Drasiza, Drazica, Drazuna, Drazussa), te pridjevi Dražicin (Draxicin).

Od muškog imena FRANE oblikovano je i žensko ime Franica i Franuša (Franica i Franussa), ime GRGO zabilježeno je kao Gargo (Ghargho), a često je muško ime Grubiša (Grubissa), te ženska imena Gruba i Goja (Goya).

Ime ILIJA (zapisano kao Jligia i Hillia) više se puta javlja kao Ilina, spominje se i žensko ime Ilirika (Illiricha), te Irudica (Irudizza), dok se IVAN, jedno od najčešće spominjanih imena, izgovara i piše na različite načine kao primjerice Ivanko, Ivat, Ivula, Ivanica, Ivka⁷ Jovana i Žuvica (Ivanco, Iuat, Iuula, Iuaniza, Ifcha, Luca, Jouana, Xuuiza), a kao pridjev je IVANČEV (Iuanceu).

Jednako tako mnogo se upotrebljava ime JURAJ, a u obliku Jurac, Jurin, Juriša, Juro, Jurić (Iuraz, Giurin, Iurissa, Giuro, Iurich), i žensko ime Jura (Giura). Zabilježeno je ime Janko (Ianco), od muškog imena JAKOV oblikovana su ženska imena Jakina i Jakovica (Jachina, Jacouiza) i pridjev Jakovčeva (ijacofceua), od muškog imena JEROLIM su ženska imena Jerica i Jerka (Ierizza, Jercha, Jerca), te poznato žensko ime JELENA zabilježeno kao Jelina (Ellina, Gellina, Ielina).

Ime KATARINA piše se na razne načine kao Katica, Kate, Katena, Kata, Katuša (Catiza, Chathe, Chatenna, Chata, Catussa), a ponekad se ime KLARA piše deminutivno i hipokoristički kao KLARICA (Clarizza).

Spominje se i ime Lena, skraćeni oblik imena Magdalena, zatim ime Ljiljana (Gliggiana), te poznato žensko ime Ljube (Amata illiyrico Gliube), te Lubica (Gliubizza) i muško ime Ljuben (Gliuben).

Žensko ime MAGDALENA spominje se kao Mandalina i Mande, MARGARITA kao Margita (Marghita), a pridjev je Margitina (Marghittina). Često je muško ime MARIN, a žensko Marina i Marislava, dok se ime MARIJA piše u raznim oblicima kao primjerice Mare, Marica (Marizza), Maruna, Marunica, Marula, Maruška (Maruscha), Mara (Marra), te pridjev Maruškin (Maruschin). Muško ime MATE pojavljuje se kao Matas, Matiša (Matissa) i Matijaš (Matias), a u žena Matija, Matica i Matiska (Mathia, Mattiza, Mattischa). Zatim od imena MIHOVIL najčešći je oblik Mihalj (Mihagl), još se spominju imena Milija, Milić, Milanko, Milivoj, Miloš, Miloje i Milovac (Millia, Milich, Milancho, Milivoy, Milos, Miloe, Milovaz), te Mitar i Miroslav (Miroslavus) i ženska imena Milica i Mira (Miliza, Mirra).

Od muškog imena NIKOLA javlja se žensko ime Nikica (Nichiza), često je muško ime Ostoja (Ostoya, Ostogia), od imena PAVAO javlja se oblik muškog imena Pavela i Paveša, te ženska imena Pavica, Pavulina i Pulina (Pavizza) od imena PETAR oblikovano je muško ime Pekota i Perviša (Pechota, Pervissa) i žensko ime Perina, Petrica, Pitrica, Peruka, Petra i Perka (Petrisza, Perucca, Perizza, Percha), te imena Pelina i muško ime Plavča (Plavssa).

Često je i muško ime RADOJE (Radoye), koje se javlja kao Radin, Rado, Radosav i Radoš (Radoss), dok se kao žensko ime spominje Rade, Rada i Radoslava, a kao pridjev je Radotova. Od ženskog imena RUŽA spominje se oblik Ružica (Rusa, Ruxizza), te muško ime nepoznata porijekla Rude i Rudin.

Ime SEBASTIJAN spominje se kao Sabić (Sabich), često je žensko ime SLAVA, koje se javlja kao Slavica (Slauizza, Slafiza), a muško ime je Slavić (Slavich), zatim se javlja žensko ime Smoljka (Smoglica), ANASTAZIJA se javlja kao Stana i Stančica (Stanna, Stagnia, Stanciča), te ime Stojka (Stoyca). Muško ime STJEPAN piše se kao Stipan i Stipić (Stiphan, Stiphano, Stipich), a pridjev je Stipiće (Stipichiev) i još muško ime SVETIN kao Svietin (Suetin, Sfetin, Suetin), te pridjev Svjetinov(a) (Suietinoua).

Od muškog imena TADIJA oblikovano je žensko ime Tatica (Tadizza) i pridjev Tadijina (Tadiyna), a ime TOMO zabilježeno je kao Toma (Thoma) i žensko ime Thomica (Thomizza). Žensko ime URŠULA zabilježeno je kao Urša (Urssa), spominje se ime Veselica (Ueselizza), ime VINKO spominje se kao Visko i pridjev Viskova (Visco, Viscoua), a česta su muška imena Vujica, Vukelja i Vuleta (Vuizza, Vuijza, Vucheglia). Od muškog imena VID oblikuje se ime Vido i Vidoslava (Uido, Vidosaua, Vitoslaua), te pridjevi Vidov i Vidoslavin (Uidof, Uidoslavin), a od muškog imena VUK oblikuje se Vusko, Vuko, Vukaša i žensko ime Vukana (Vuch, Vucho, Vucco, Vucassa, Vucana). Od ženskih imena još se spominje Zorica, Zubra, Žarka i Živa (Zorizza, Xarcha, Xiua).

Ponekad se u 16. stoljeću prevodi latinski oblik imena u slavenski nazvan ili-ryco, primjerice ime Slavić spominje se kao — Slavić reč. Rosignol; početkom 18. stoljeća sva osobna imena prevedena su na talijanski jezik, a mijenjaju se i prezimena kao primjerice 1705. godine Veselić reč. Alegretti i taj oblik prezimena sačuvao se sve do naših dana. Prezimena u 16. i 17. stoljeću javljaju se kao pridjevi u hrvatskom obliku, kao na primjer 1569. godine Ljubetićeva (Gliubetichia), Stinjiceva, Starbićeva i slično, spominju se i neka zanimanja kao pobliza oznaka osobe uz ime kao Sedlarov, Mlinarov, Kovačev, a umjesto uobičajenog naziva doseljenika iz Zagore Murlaka zabilježeno je porijeklo Vlah i Vlahinjica (Vulach, Vulachiniza).

Ako ova imena usporedimo s najstarijim trogirskim pisanim izvorima iz 13. stoljeća, uočiti ćemo da su se u Trogiru zadržala neka imena kroz vremensko razdoblje od gotovo četiri stoljeća. Tako su primjerice u drugoj polovici 13. stoljeća zabilježena imena Bogdan, Boško, Katena, Dominče, Dominka, Dobra, Dobroslava, Draga, Dragana, Dragna, Gruba, Grubiša, Jakovica, Jurka, Ivanče, Ljuba, Ljubica (Ljubiča, Gliubizza), Mara, Marislava, Matiška (Mathisča), Milica, Miloš, Milobrat, Mira, Miroslava, Radovan, Radoslav, Perica, Perka, Pavica i slično.

Tek će posljednjih godina 17. i u 18. stoljeću od strane Mletaka početi pokušaj odnarođivanja stanovništva na istočnoj Jadranskoj obali, pa će i lična imena potpuno promijeniti svoj raniji oblik. Matične knjige rođenih, vjenčanih i umrlih više neće upotrebljavati hrvatskih oblik imena, već će se imena pisati u talijanskom izvornom obliku kao primjerice Maria, Anna, Giovanni, Pietro, Deodato (Bogdan) i slično, da bi se tek sedamdesetih godina 19. stoljeća u trogirskim matičnim knjigama pojavila ponovno narodna imena kao što su Ljubomir, Cvitko, Nedjeljko, Milivoj, Stanko, Zvonimir, Cvita, Danica, Zora, Matuša, Ružica i druga. No u narodu su se uvijek imena izgovarala onako kako je to bilo uobičajeno vjekovima i nikakvi administrativni pritisci to nisu mogli izmijeniti.

Bilješke

1. N. Bezić Božanić: Tradicionalno nasljeđivanje ličnog imena od XV stoljeća do naših dana na otocima Hvaru i Visu. Zbornik 1. kongresa jugoslavanskih etnologov in folkloristov. Rogaška Slatina 1983, str. 378-381.

2. Svećenici su 1569. Jerolim Goić i Mihovil Radinović, 1570. Nikola Andreis, 1572. Ivan Boljeslavić, Mihovil Bratojević i Franjo Radanović te drugi.

3. N. Bezić Božanić: Talijanska politika devastacije hrvatskih spomenika kulture i umjetničkih djela u Trogiru. Trogirski kraj u narodnooslobodilačkoj borbi. Split 1984, str. 677-680.

4. Rodeni 1569-1607, 1609-1641, 1641-1667, 1667-1745; Umrli 1609-1757. Župski ured — Trogir. Zahvaljujem don Ivu Đurđeviću koji mi je omogućio rad u arhivu.

5. Godine 1717. rodila Slava (Slaua), kći Mate Decarisa, a 1722. spominje se kao kuma Boža (Boxa), žena Kristofora Boića. Rodeni 1667-1745. To je jedini primjer hrvatskog oblika imena u 18. stoljeću.

6. I u obitelji Casotti nazivaju se narodnim imena, pa se tako spominje Dražuna (Draxuna) koja je 1649. godine umrla u dobi od oko 80 godina. Umrli 1609-1757.

7. 1775. Joanna seu Iuca. Isto.

8. Trogirski spomenici. Prepisao i priredio Miho Barada. knj. 44, 45, 46, Zagreb 1948, 1950, 1951. Vidi Kazalo.

9. N. Bezić Božanić: Stanovništvo Trogira u vrijeme preporoda. Mogućnosti, god. XXXV, br. 9-10, Split 1987, str. 845.

Nevenka Bezić-Božanić

A SUPPLEMENT TO THE STUDY OF THE PERSONAL NAMES OF THE TROGIR
INHABITANS IN 17th AND 18th CENTURIES

S U M M A R Y

The Trogir registers of births from 16th century and deaths from 17th century reveal that the Croatian proper names were written using the Italian orthography, which was rather infrequent in other Dalmatian towns. When this form of spelling the proper names is compared with the oldest written sources in Trogir it is evident that it was used there for almost four centuries. Only when it was tried to assimilate the inhabitants on the eastern Adriatic coast by the beginning of 18th century the Venetian rule decreed that the names be spelt in the original Italian form. This decree remained valid until the seventies of 19th century when the Registers of Births, Marriages and Deaths started to be spelt in the Croatian language.

Nevenka Bezić-Božanić

PRILOG POZNAVANJU LIČNIH IMENA TROGIRSKOG STANOVNIŠTVA
U 16. I 17. STOLJEĆU

S A Ž E T A K

Trogirske Matične knjige rođenih od 16. i umrlih od 17. stoljeća otkrivaju upotrebu hrvatskog oblika ličnih imena, ali pisana talijanskim pravopisom, što je vrlo rijetko u drugim dalmatinskim gradovima. Ako usporedimo ovaj oblik pisanja ličnih imena s najstarijim trogirskim pisanim izvorima uočiti ćemo da su se ona u istom obliku upotrebljavala u Trogi-ru gotovo četiri stoljeća. Tek će pri pokušaju asimilacije življa na istočnoj jadranskoj obali početkom 18. stoljeća mletačke vlasti odrediti da se imena pišu u izvornom talijanskom obliku, što će potrajati sve do sedamdesetih godina 19. stoljeća kad se Matične knjige počinju pisati hrvatskim jezikom.